

УДК 657

Кудренко Н.В.*кандидат економічних наук,
доцент кафедри обліку і аудиту
Національного університету харчових технологій***Маслюченко Д.І.***студент
Національного університету харчових технологій***ФОРМУВАННЯ І РОЗПОДІЛ ПРИБУТКУ****FORMATION AND DISTRIBUTION OF PROFIT****АНОТАЦІЯ**

У статті розглянуто наукові основи сутності управління формуванням прибутку, визначено його мету, основні функції, а також напрями оцінювання ефективності діяльності підприємств щодо його формування.

Ключові слова: управління, формування прибутку, підприємство, структурно-логічна схема, функції управління, ефективність діяльності.

АННОТАЦИЯ

В статье рассмотрены научные основы сущности управления формированием прибыли, определены его цели, основные функции, а также направления оценки эффективности деятельности предприятий по его формированию.

Ключевые слова: управление, формирование прибыли, предприятие, структурно-логическая схема, функции управления, эффективность деятельности.

ANNOTATION

The scientific fundamentals of the management of profit generation management are considered, its purpose, its main functions, as well as the directions of evaluation of the activity of enterprises in relation to its formation are determined.

Keywords: management, profit generation, enterprise, structural and logical scheme, management functions, efficiency of activity.

Постановка проблеми. Прибуток є одним з ключових показників, які характеризують результати господарської діяльності підприємства. Він виступає основним джерелом для фінансування його розвитку, забезпечення фінансової стійкості та платоспроможності підприємства. Отримання прибутку є головною метою підприємницької діяльності. Створення дієвого механізму управління прибутком на підприємстві сприятиме оптимізації його доходів і витрат, джерел фінансування, що дасть змогу забезпечити стабільний розвиток підприємства у довгостроковому періоді.

За умов розвитку ринкових відносин різні напрями фінансово-господарської діяльності підприємств будь-якої форми власності, які пов'язані як з поточною діяльністю, так і з вирішенням задач тактичного та стратегічного менеджменту, насамперед пов'язані з раціональним формуванням та перерозподілом фінансових ресурсів з метою досягнення визначених фінансових результатів. При цьому, враховуючи різні аспекти та горизонти планування діяльності підприємства, слід сказати, що найважливішим є процес управління прибутком як процес дослідження і прийняття

управлінських рішень за всіма основними аспектами його формування, розподілу і використання на підприємстві. Отже, значимість величини прибутку та напрямів пошуку резервів його підвищення для підприємств є актуальним питанням сьогодення.

В умовах ринкової економіки, зокрема в умовах невизначеності, актуалізується проблема формування прибутку з позиції виокремлення нових підходів до бачення цього процесу. Окреслення нових стратегічних бачень щодо формування прибутку підприємств у ринковій економіці можливе на основі дослідження наявних підходів до окресленої проблематики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Внесок у дослідження зазначеної проблеми зробили такі вчені, як, зокрема, Д. Гелбрейт, Ф. Найт, Дж. Робінсон, Е. Сайке, П. Самуельсон, Р. Харрод, Е. Чемберлін, Й. Шумпер. Значну увагу питанням формування та використання прибутку підприємств приділено в працях таких вітчизняних учених-економістів, як, зокрема, І.О. Бланк, М.Д. Білик, С.М. Баранцева, Г.Г. Кірейців, С.В. Мішина, В.В. Худа.

Мета статті полягає в дослідженні механізму формування та розподілу прибутку, обґрунтуванні пропозицій щодо удосконалення процесу управління прибутком

Виклад основного матеріалу дослідження. Прибуток як економічна категорія має своє якісне і кількісне визначення, тобто має речовий зміст та суспільну форму. Саме в їх діалектичній єдності розкривається сутність прибутку, його економічний зміст. Прибуток – система економічних відносин між підприємцями (роботодавцями – власниками засобів виробництва) і найманими працівниками щодо виробництва, розподілу та привласнення створеної додаткової вартості, яка відособлюється у вигляді надлишку над витратами вкладеного капіталу. Кількісне визначення прибутку – це різниця між загальним доходом (валовим виторгом) підприємства від реалізації продукції та сукупними витратами на її виробництво [6].

Прибуток як найважливіша категорія ринкових відносин виконує оцінювальну, стимулюючу і госпрозрахункову функції. Водночас не

виключена можливість наділення прибутку й іншими функціями [1].

На формування прибутку як фінансового показника роботи підприємства, що відображається в офіційній звітності суб'єктів господарювання, впливає встановлений порядок визначення фінансових результатів діяльності; обчислення собівартості продукції (робіт, послуг); загальногосподарських витрат; визначення прибутків (збитків) від фінансових операцій та іншої діяльності. Отже, прибуток – важливий показник, що характеризує фінансовий результат діяльності підприємства.

Механізм формування прибутку має такі складові: виручка від реалізації товарів;

виручка від реалізації робіт та послуг; собівартість реалізованої продукції; валовий прибуток; адміністративні витрати, витрати на збут; інші операційні витрати та доходи; прибуток (збиток) від операційної діяльності; інші доходи (витрати); дохід до сплати процентів і податків; фінансові витрати; податок на прибуток; чистий прибуток [7].

Під формуванням прибутку розуміють його створення в процесі господарської діяльності підприємства. Управляти формуванням прибутку означає управляти обсягом реалізації продукції, тобто кількістю та ціною продукції, здійснювати діяльність з найменшими витратам [2].

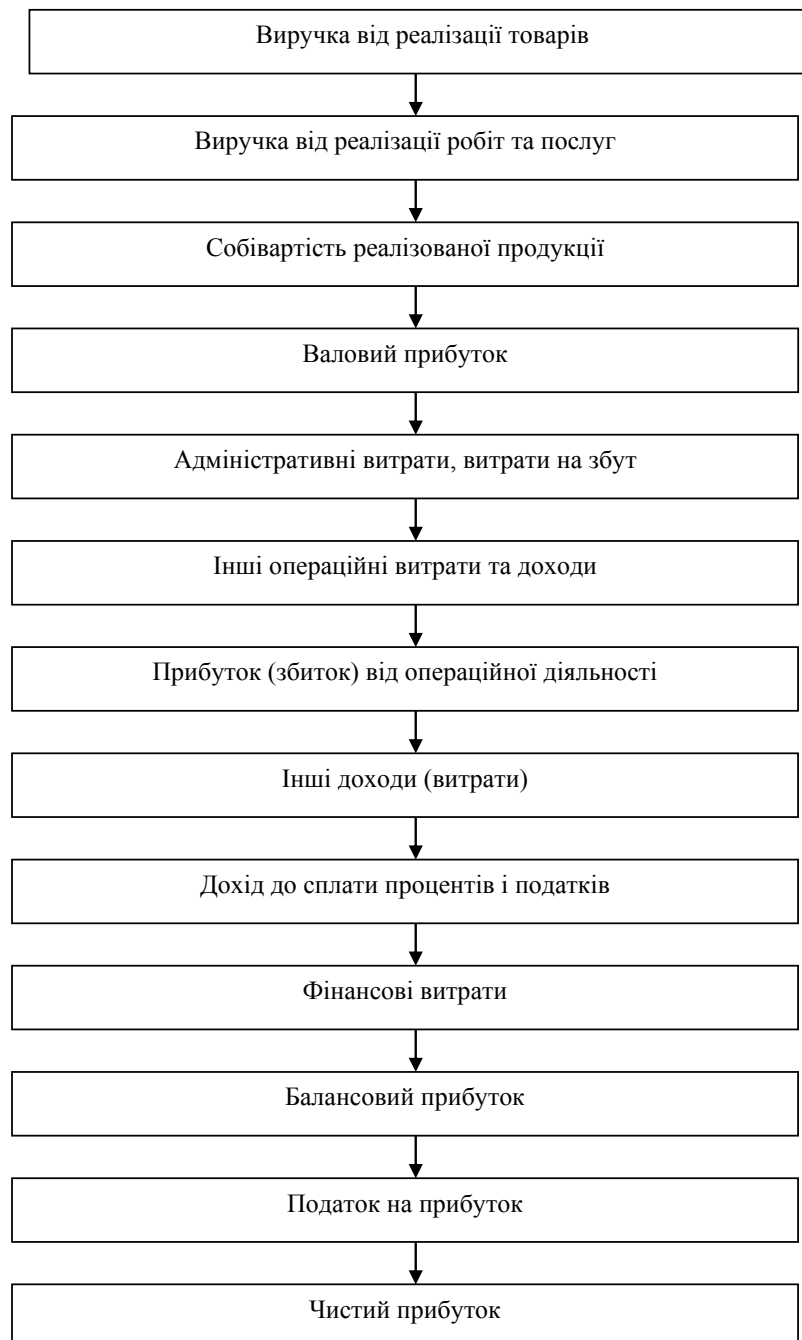

Рис. 1. Механізм формування прибутку

Так, процес формування прибутку С.М. Онисько та П.М. Марич розглядають як отримання певного фінансового результату суб'єкта підприємницької діяльності, який здійснює виробничу, комерційну, науково-дослідницьку та іншу діяльність [5].

На формування абсолютної суми прибутку підприємства впливають:

- результати, тобто ефективність його фінансово-господарської діяльності;
- сфера діяльності;
- галузь господарства;
- установлені законодавством умови обліку фінансових результатів.

Підходи до формування прибутку підприємства:

- бухгалтерський підхід;
- економічний підхід [1].

Бухгалтерський підхід передбачає, що прибуток формується як різниця між виручкою від реалізації продукції (товарів, послуг) і поточними витратами виробництва.

Економічний підхід передбачає, що прибуток формується як різниця між виручкою від реалізації та поточними витратами виробництва (реалізації), а також витратами втрачених можливостей, основою яких є альтернативний процентний дохід на капітал [1].

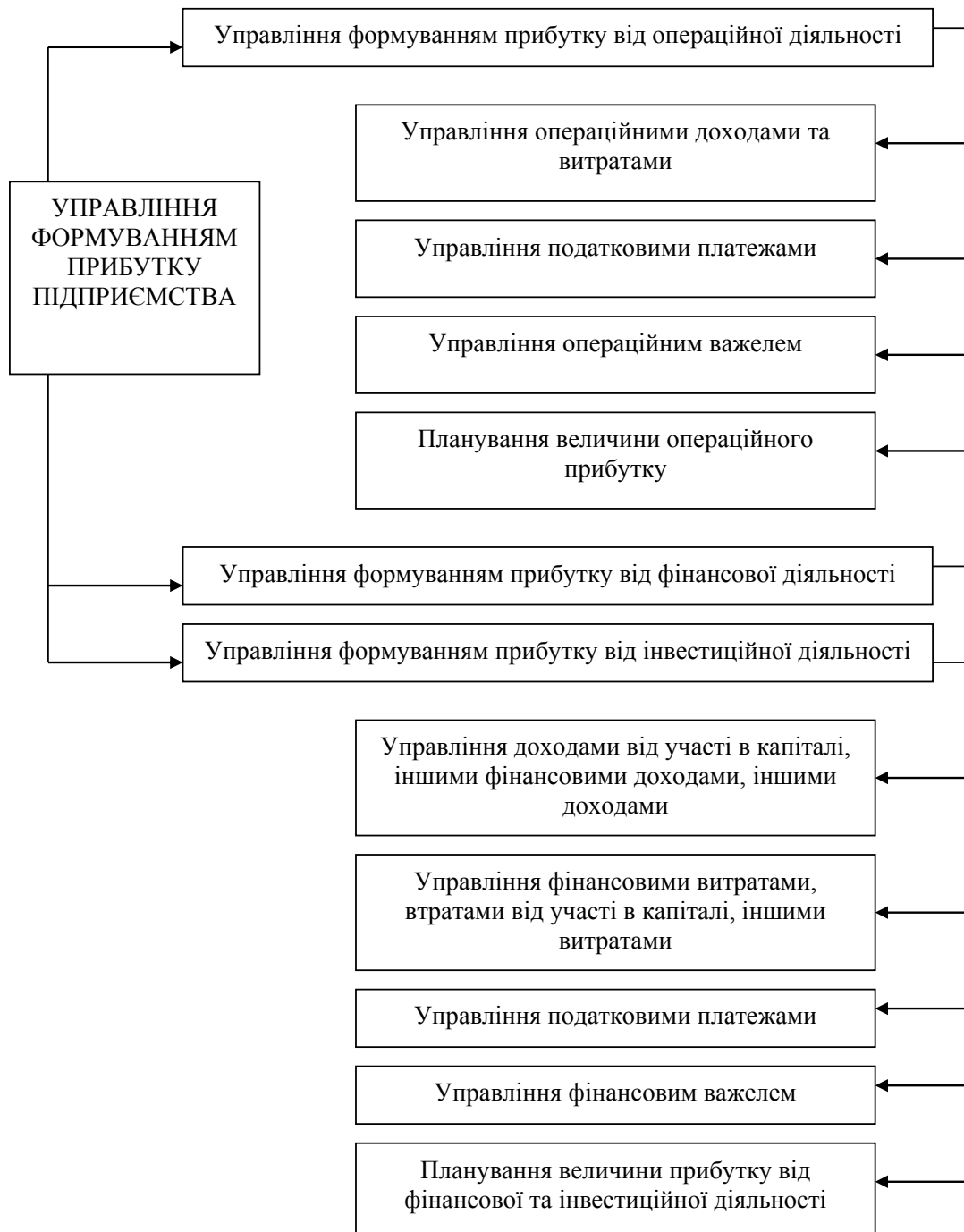

Рис. 2. Структурна схема управління формуванням прибутку підприємства

Зважаючи на специфіку та значущість окремих видів фінансово-господарської діяльності підприємства, а також маючи за мету вивчення механізму формування прибутку та управління окремими його складовими, доцільно розглядати такі складові доходів та витрат:

1) доходи – виручка від реалізації продукції, робіт та послуг, інші доходи;

2) витрати – виробнича собівартість реалізованої продукції, адміністративні витрати, витрати на збут, фінансові витрати, інші витрати.

Механізм формування прибутку, що ґрунтується на такому групуванні доходів та витрат, наведено на рис. 1.

Формування прибутку підприємства пов'язано зі здійсненням операційної, фінансової та інвестиційної діяльності (рис. 2).

Прибуток від операційної діяльності формується в результаті здійснення операцій, пов'язаних з виробництвом або реалізацією продукції (товарів, робіт, послуг), що є головною метою створення підприємства і забезпечують основну частку його доходу.

На величину прибутку підприємства також впливають результати від фінансової та інвестиційної діяльності. До фінансової належить діяльність, яка приводить до змін розміру і складу власного та позикового капіталу підприємства, до інвестиційної – діяльність, пов'язана з придбанням і реалізацією тих необоротних активів, а також тих фінансових інвестицій, які не є складовою частиною еквівалентів грошових коштів [4].

Джерелами формування загального прибутку підприємства є:

– прибуток від продажу основної продукції підприємства, який є головним складником загального прибутку;

– прибуток від продажу майна, що не використовується підприємством.

Під формуванням прибутку розуміють його створення в процесі господарської діяльності підприємства. Управляти формуванням прибутку означає управляти обсягом реалізації продукції, тобто кількістю та ціною продукції, здійснювати діяльність з найменшими витратами. В процесі формування та використання прибутку виділяють [2]:

– валовий прибуток (збиток);

– фінансовий результат від операційної діяльності;

– фінансовий результат до оподаткування;

– чистий фінансовий результат;

– інший сукупний дохід до оподаткування;

– інший сукупний дохід після оподаткування;

– сукупний дохід.

Ключовими завданнями управління формуванням прибутку підприємства є [4]:

1) визначення основних джерел його формування;

2) забезпечення максимізації величини прибутку з урахуванням ресурсного потенціалу підприємства та ринкової кон'юнктури;

3) забезпечення оптимального співвідношення між рівнем прибутковості підприємства та допустимим рівнем ризику;

4) забезпечення максимізації ринкової вартості підприємства;

5) забезпечення ліквідності активів та платоспроможності підприємства;

6) забезпечення конкурентоспроможності та інвестиційної привабливості підприємства у довгостроковому періоді тощо.

Висновки. Отже, прибуток – система економічних відносин між підприємцями і найменшими працівниками щодо виробництва, розподілу та привласнення створеної додаткової вартості, яка відособлюється у вигляді надлишку над витратами вкладеного капіталу. Джерелами формування загального прибутку підприємства є прибуток від продажу основної продукції підприємства, який є головним складником загального прибутку; прибуток від продажу майна, що не використовується підприємством; прибуток від позареалізаційних операцій.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Бердар М.М. Фінанси підприємств : [навчальний посібник] / М.М. Бердар. – 2-ге вид., перероб. і допов. – К., 2012. – 464 с.
2. Іванюк Т.Ю. Теоретичні засади управління прибутком підприємства Т.Ю. Іванюк, Г.Ю. Ткачук. – 2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://eztuir.ztu.edu.ua/7793/1/Ivanuk.pdf>.
3. Марцин В.С. Економіка торгівлі : [підручник] / В.С. Марцин. – 2-ге вид., випр. і доп. – К. : Знання, 2008. – 603 с.
4. Мірошніченко О.Ю. Механізм управління прибутком вітчизняних підприємств / О.Ю. Мірошніченко, Ю.В. Корконос [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.business-inform.net/pdf/2014/5_0/280_285.pdf.
5. Онисько С.М. Фінанси підприємств : [підручник для студентів вищих закладів освіти] / С.М. Онисько, П.М. Марич. – 2-ге вид., випр. і доп. – Львів : Магнолія Плюс, 2006. – 367 с.
6. Фінанси підприємств : [підручник] / [А.М. Поддєрьогін, М.Д. Білик, Л.Д. Буряк та ін.] ; кер. кол. авт. і наук. ред. А.М. Поддєрьогін. – 7-ме вид., без змін. – К. : КНЕУ, 2008. – 552 с.
7. Політична економія : [підручник] / [В.Г. Федоренко, О.М. Діденко, М.М. Руженський, О.Ф. Іткін] ; за наук. ред. В.Г. Федоренка. – К. : Алерта, 2008. – 487 с.
8. Фінанси: курс для фінансистів : [навч. посіб.] / за ред. В. Оспіщева. – К. : Знання, 2008. – 567 с.